

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Theoretisch begrip zoekt valide operationalisatie

Niemöller, B.; Eijk, C. van der

Citation

Niemöller, B., & Eijk, C. van der. (1984). Theoretisch begrip zoekt valide operationalisatie. *Acta Politica*, 19: 1984(4), 533-535. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3452461>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3452461>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Onderzoek

Theoretisch begrip zoekt valide operationalisatie

B. Niemöller en C. van der Eijk

Ondanks de betrekkelijk hoge status die het begrip partij-identificatie reeds sinds 1954 in het electorale onderzoek heeft, worden er de laatste 20 jaar regelmatig belangrijke problemen gesignaleerd. De problemen waar het, althans in Nederland, om gaat komen onder andere voort uit bevindingen van Thomassen en Van der Eijk/Niemöller.

Thomassen meent: 'party identification is not causally prior to the vote, but simply a reflection of the vote...' (Thomassen, 1975, p. 48), terwijl Van der Eijk/Niemöller constateren dat 'from the data with respect to stability of identification we can only conclude that, in the Netherlands questions intended to measure party identification do not tap that what has been conceptualized by the Michigan School' (Van der Eijk/Niemöller, 1983, p. 332). En, als dat nog niet genoeg is: '... the assumption that voters identify with only one party (...) turns out to be false when subjected to an empirical test in the Netherlands' (Van der Eijk/Niemöller, 1983, p. 338).

Iedere (empirische) onderzoeker, die prijs blijft stellen op partij-identificatie als een belangrijk theoretisch concept zal, op grond van bovenstaande problemen, dus op zoek moeten gaan naar *andere* dan de tot nu toe gehanteerde operationalisaties. Blijft men toch van de bekende operationalisaties gebruik maken, dan weet men in ieder geval dat daarmee *geen* valide meting van partij-identificatie wordt verkregen (zie voor verder onderzoek Van der Eijk/Niemöller, 1983, H8).

Het is daarom verheugend, dat Van Doorn c.s. in Acta Politica (XIX, april 1984) die last op de schouders nemen in het artikel 'Verschillende procedures om partij-identificatie te meten en hun consequenties'. Uitgangspunt is daarbij: '... om enige zekerheid te hebben over de inhoudelijke problemen die met betrekking tot partij-identificatie aan de orde worden gesteld, moeten we eerst weten of de gevonden resultaten niet in belangrijke mate door de gehanteerde meetprocedures beïnvloed zijn'. Dit uitgangspunt lijkt helaas tot kostbaar 'tempo' verlies te leiden. Immers, op grond van eerder verricht onderzoek is de gestelde vraag reeds beantwoord: *de gangbare meetprocedures kunnen niet als valide operationalisaties van*

het begrip partij-identificatie worden beschouwd.

In hun onderzoek vergelijken Van Doorn c.s. één van de meest gebruikte operationalisaties, met een door henzelf ontworpen formulering. Zoals gezegd hoeft men van de gangbare procedure niets goeds te verwachten, zodat de aandacht vooral uitgaat naar de voorgestelde nieuwe operationalisatie. Belangrijkste kenmerken daarvan zijn:

- in plaats van naar aanhangerschap wordt naar *verbondenheid* gevraagd
- in plaats van een categoriële wordt een continue-schaal gebruikt.

Op de kardinale vraag (zie boven) of deze procedure wél een valide operationalisatie van partij-identificatie is, geven Van Doorn c.s. helaas geen antwoord. Er wordt slechts geconcludeerd dat de twee verschillende operationalisaties een andere drempel hebben: er zijn meer mensen die zich verbonden voelen dan er aanhangers zijn. Anders gezegd: we hebben nu dus de beschikking over een grove en een fijne zeef. Van de grove zeef is al bekend dat daarmee geen partij-identificatie kan worden gemeten. Alhoewel de auteurs zich daarover niet uitlaten kan men uit de in hun artikel vermelde resultaten afleiden, dat ook de fijne zeef als valide operationalisatie door de mand is gevallen: het vóórkomen van multipele identificaties is nu eenmaal onverenigbaar met het begrip partij-identificatie zoals theoretisch gedefinieerd. Daarmee zijn we weer terug bij 'af'.

De onderzoeker die de discussie verder wil brengen staat op een tweekopping. Op de ene weg komt hij twee vragen tegen: 'goed gedefinieerd theoretisch concept zoekt valide operationalisatie' en 'wat meten de tot nu toe gebruikte indicatoren eigenlijk wél?' Op deze laatste vraag is overigens al weer enige tijd een tentatief antwoord bekend (zie Van der Eijk/Niemöller, 1983, H8), dat aanleiding zou kunnen geven de andere weg in te slaan: wellicht is het begrip partij-identificatie in de Nederlandse context niet zo relevant. Het heeft dan weinig zin naar steeds nieuwe operationalisaties te zoeken. Eerder is er dan behoefte aan de ontwikkeling van zowel een theoretisch begrip als een bijbehorende operationalisatie van een op het Nederlandse veel-partijstelsel toegespitst functioneel equivalent voor partij-identificatie (voor de noodzaak hiertoe zie ook Miller, 1975, 21-32). Een aanzet daartoe kan wellicht gevonden worden in verdere uitwerking van en onderzoek naar het begrip ideologische identificatie zoals eerder door ons voorgesteld (Van der Eijk/Niemöller, 1983, 8).

Literatuur

- Eijk, C. van der en Niemöller, B. (1983) *Electoral change in The Netherlands. Empirical results and methods of measurement*, Amsterdam: CT-Press.
- Miller, W. E. (1976) The cross-national use of party identification as a stimulus to

political inquiry, in: Budge, Crewe and Farlie (1976), *Party identification and beyond. Representations of voting and party competition*, London: Wiley.

Thomassen, J. J. A. (1975) Party identification as a cross-cultural concept: its meaning in The Netherlands, *Acta Politica*, 10, 36-56.

Peter Verwey

W. E. Miller, *Justice and the human good*, University of Chicago Press, Chicago, 1976.

Michael Walzer, *Spheres of justice. A defence of pluralism and equality*, Basic Books, New York, 1983.

Een pluralistische maatschappij kent verschillende rechtvaardigheidsbegrippen, afhankelijk van het sociale gebied dat verdeeld wordt. Het is niet mogelijk om deze verschillende begrippen te reduceren tot één algemeen rechtvaardigheidsbegrip. Het is daarom niet mogelijk om te spreken over een algemeen rechtvaardigheidsbegrip. Dit betekent dat de principes van rechtvaardigheid niet centraal in het debat over rechtvaardigheid staan. De kern van het debat is dat de principes van rechtvaardigheid verschillend zijn, afhankelijk van de sociale context. Dit betekent dat de principes van rechtvaardigheid niet centraal in het debat over rechtvaardigheid staan. De kern van het debat is dat de principes van rechtvaardigheid verschillend zijn, afhankelijk van de sociale context.

De verschillende principes van rechtvaardigheid zijn: 1. Het principe van gelijkheid van rechten, 2. Het principe van gelijkheid van middelen, 3. Het principe van gelijkheid van uitkomsten. Het is belangrijk om te weten dat deze principes niet centraal in het debat over rechtvaardigheid staan. De kern van het debat is dat de principes van rechtvaardigheid verschillend zijn, afhankelijk van de sociale context.

Wat nu pleit voor pluralisme, de rechtvaardigheid past niet in het recht-baas paradigma van de klassieke rechtvaardigheidsbegrippen.